

RP 29/2006 rd

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om arbetsdomstolen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I propositionen föreslås det att lagen om arbetsdomstolen ändras så att tjänsterna som arbetsdomstolens president och arbetsdomstolsråd omvandlas till ordinarie. Ändringen syftar till att stärka oavhängigheten och opartiskheten hos ordförandena vid arbetsdomstolen speciellt med tanke på vad som föreskrivs i Finlands grundlag och den europeiska människorättskonventionen.

I propositionen föreslås ytterligare att avgångsåldern för arbetsdomstolens president, arbetsdomstolsrådet samt arbetsdomstolens ledamöter och suppleanter ändras från 67 år till 68 år i enlighet med den allmänna avgångsåldern som bestäms i statstjänstemannalagen.

Lagen avses träda i kraft den 1 januari 2007.

ALLMÄN MOTIVERING

1. Nuläge

1.1. Lagstiftning och praxis

Domstolens oavhängighet

I 3 § i grundlagen har fastställts tredelningen av statsmakten i den lagstiftande makten, regeringsmakten och den dömande makten. Den dömande makten utövas av oberoende domstolar. Kravet på domstolarnas oavhängighet framgår också av grundlagens 21 §.

Enligt grundlagens 102 § utnämner republikens president de ordinarie domarna enligt ett i lag bestämt förfarande. Bestämmelser om utnämning av övriga domare utfärdas också genom lag. Enligt grundlagens 103 § får en domare förklaras förlustig sin tjänst endast genom dom av domstol. Angående grunderna för domarnas anställningsförhållanden i övrigt bestäms särskilt genom lag. Domartjänsterna skall nämnas i statsbudgeten.

I regeringens proposition med förslag till lagstiftning om utnämning av domare (RP 109/1999 rd) har det betonats att utnämningssystemet av domarna skall vara sådant att det inte äventyrar domstolarnas oavhängighet. Domaren måste kunna träffa självständiga avgöranden utan att behöva vara rädd

för att avgörandet kan påverka fortsättningen av hans eller hennes tjänsteförordnande.

Arbetsdomstolens behörighet

I 1 § i lagen om arbetsdomstolen (646/1974) föreskrivs det att arbetsdomstolen är en specialdomstol som handlägger och avgör tvistemål angående arbetskollektivavtal för arbetstagare och tjänstekollektivavtal för tjänstemän samt tvister som grundar sig på lagen om kollektivavtal (436/1946), lagen om statens tjänstekollektivavtal (664/1970), lagen om kommunala tjänstekollektivavtal (669/1970), lagen om den evangelisk-lutherska kyrkans tjänstekollektivavtal (968/1974), 10—13 kap. i lagen om riksdagens tjänstemän (1197/2003) och 12—16 kap. i lagen om Finlands Banks tjänstemän (1166/1998), då frågan gäller

1) arbets- eller tjänstekollektivavtalets giltighet, bestånd, innebörd och omfattning samt den rätta tolkningen av en bestämd avtalspunkt,

2) om något förfarande står i överensstämmelse med arbets- eller tjänstekollektivavtal eller ovan nämnda författningar, eller

3) påföljd av förfarande, som strider mot arbets- eller tjänstekollektivavtal eller ovan nämnda författningar, dock inte i fråga om

straffpåföljd eller disciplinär påföljd.

Arbetsdomstolen handlägger och avgör även i 9 § i lagen om fastställande av kollektivavtals allmänt bindande verkan (56/2001) avsedda besvär som gäller beslut av nämnden för fastställande av kollektivavtals allmänt bindande verkan och besvär som avses i 13 § i lagen om arbetsrådet och om vissa tillstånd till undantag inom arbetarskyddet (400/2004) och som gäller ett beslut som arbetsrådet meddelat med anledning av rättelseyrkande.

Arbetsdomstolens dom är slutgiltig och det finns inga egentliga möjligheter att söka ändring i domen. Extraordinärt ändringssökande är däremot möjligt och högsta domstolen kan efter ansökan återbryta en dom av arbetsdomstolen. Det är också möjligt att klaga hos högsta domstolen.

Arbetsdomstolens sammansättning

Arbetsdomstolen har en sammansättning med tre parter.

Arbetsdomstolen består av en president med tjänsten som huvudsyssla, i egenskap av ordförande, och fjorton ledamöter med befattningen som bisyssla. Presidenten och två ledamöter med befattningen som bisyssla utnämns bland personer vilka inte kan anses företräda arbetsgivar- eller arbetstagarintressen.

Till arbetsdomstolen kan också förordnas ett arbetsdomstolsråd, om det behövs på grund av antalet eller arten av de mål som skall handläggas, eller av något annat särskilt skäl. Även arbetsdomstolsrådet utnämns bland personer vilka inte kan anses företräda arbetsgivar- eller arbetstagarintressen. Arbetsdomstolsrådet är andra ordförande vid arbetsdomstolen. Dessutom kan arbetsdomstolsrådet vara ledamot vid arbetsdomstolen då ett ärende handläggs med presidenten som ordförande. I praktiken har arbetsdomstolsrådet varit arbetsdomstolens ledamot endast i besvärssärenden.

Åtta ledamöter med befattningen som bisyssla skall vara förtrogna med arbetsförhållanden. Av dessa ledamöter utnämns fyra på framställning av de mest representativa centralorganisationerna för arbetsgivarföreningarna samt fyra på framställning av de mest

representativa centralorganisationerna för arbetstagarernas och funktionärernas fackföreningar. De fyra övriga ledamöterna, som skall vara förtrogna med tjänsteförhållanden, utnämns så att två av dessa ledamöter utnämns på framställning av vederbörande ministerium, kommunala arbetsmarknadsverket, evangelisk-lutherska kyrkans avtalsdelegation och Finlands Bank och två på framställning av fackföreningarna för de mest representativa centralorganisationerna för statstjänstemännen, Finlands Banks tjänstemän, de kommunala tjänsteinnehavarna samt de kyrkliga tjänsteinnehavarna. För varje ledamot utnämns två suppleanter.

Arbetsdomstolen har under de senaste åren varit verksam i två domföra sammansättningar. Vardera sammansättningen har en ordförande och fem ledamöter så att vid sidan av ordföranden en ledamot varken företräder arbetstagar- eller arbetsgivarintressen. Av de fyra övriga ledamöterna skall två vara utnämnda på framställning av arbetsgivarsidan och två på framställning av arbetstagar sidan. I ärenden som gäller tjänstemän och tjänsteinnehavare har sammansättningen utöver en ledamot som utnämns på framställning av arbetsgivarsidan och en ledamot som utnämns på framställning av arbetstagar sidan två ledamöter som är förtrogna med tjänsteförhållanden. Av dessa ledamöter har den ena utnämns på framställning av den offentliga arbetsgivarsidan och den andra på framställning av tjänstemannasidan. I besvärssärenden är arbetsdomstolen beslutför när domstolen vid sidan av ordföranden har två ledamöter som varken företräder arbetstagar- eller arbetsgivarintressen och en ledamot från arbetsgivar- och arbetstagar sidan.

Om en enhetlig rättskipning, den stora betydelse avgörandet i saken har eller något annat viktigt skäl kräver det, deltar båda ordförandena och alla ordinarie ledamöter i handläggningen vid arbetsdomstolen. Arbetsdomstolen har endast en ordförande när ärendet avgörs i muntlig förberedelse.

Utnämning av arbetsdomstolens president och arbetsdomstolsrådet

Enligt 2 och 2 a § i lagen om arbetsdomstolen utnämns både arbetsdomstolens presi-

dent och arbetsdomstolsrådet för en tid av tre år.

Presidenttjänsten har funnits från början. Arbetsdomstolsrådets tjänst inrättades år 1982. Tillsättandet av denna visstidstjänst blev beroende av prövning år 1997. Orsaken till lagändringen var minskning av antalet anhängiggjorda ärenden vid arbetsdomstolen sedan år 1993.

Om behörighetsvillkor för och utnämning av arbetsdomstolens president och arbetsdomstolsrådet bestäms i lagen om utnämning av domare (205/2000). Tjänsten som president vid arbetsdomstolen ledigförklaras av högsta domstolen. Högsta domstolen ger också ett utlåtande om sökandena till tjänsten som president varefter domarförslagsnämnden även kan skaffa andra utlåtanden och utredningar om utnämningsärendet samt höra sökandena och sakkunniga. Sökanden skall ges en möjlighet att yttra sig om de inhämtade utlåtandena och utredningarna. Efter detta gör domarförslagsnämnden en framställning till statsrådet om utnämning till tjänsten. Republikens president utnämner arbetsdomstolens president på framställning av statsrådet.

Tjänsten som arbetsdomstolsråd ledigförklaras av arbetsdomstolen. Arbetsdomstolens president ger ett utlåtande om sökandena till tjänsten som arbetsdomstolsråd varefter domarförslagsnämnden även kan skaffa andra utlåtanden och utredningar om utnämningsärendet samt höra sökandena och sakkunniga. Sökanden skall ges en möjlighet att yttra sig om de inhämtade utlåtandena och utredningarna. Efter detta gör domarförslagsnämnden till statsrådet en framställning om utnämning till tjänsten. Republikens president utnämner arbetsdomstolsrådet på framställning av statsrådet.

Arbetsdomstolens verksamhet

Största delen av de ärenden som kommit in och avgjorts vid arbetsdomstolen är tvister om arbetskollektivavtal. Den näst största gruppen utgörs av tvister om tjänstekollektivavtal. Årligen förekommer bara några få utlåtandeärenden och klagomål. Talan som förs av arbetsgivarsidan har nästan enbart gällt brytande mot fredspikten. I talan som förs av löntagarsidan har det vanligen varit

fråga om en meningsskiljaktighet om tolkningen av arbetskollektiv- eller tjänstekollektivavtalet eller brytande mot dessa avtal och påföljden som yrkas på det.

Antalet inkomna och avgjorda ärenden vid arbetsdomstolen under året samt anhängiga ärenden i slutet av året är från år 1986 följande (antalet anhängiga ärenden utgörs inte direkt av inkomna och avgjorda ärenden eftersom ett ärende kan avslutas vid arbetsdomstolen också på ett annat sätt än genom ett avgörande, t.ex. kan ärendet avskrivas):

	Inkomna ärenden	Avgjorda ärenden	Anhängi- ga 31.12.
1986	204	174	65
1987	244	203	62
1988	214	189	53
1989	225	200	42
1990	192	153	56
1991	167	147	51
1992	204	157	65
1993	143	141	39
1994	112	89	34
1995	111	80	44
1996	104	101	34
1997	111	77	38
1998	93	81	32
1999	82	69	34
2000	89	58	42
2001	104	76	43
2002	135	103	60
2003	147	113	74
2004	179	139	81
2005	140	133	53

Arbetsdomstolens statistik visar att antalet inkomna ärenden har varierat kraftigt. Fram till de första åren på 1990-talet blev årligen ca 200 nya ärenden anhängiga. Från år 1993 började antalet ärenden minska så att det år 1999 bara var 82 nya ärenden som blev anhängiga. Efter detta har antalet ärenden stigit jämnt till år 2005.

Ändringen i antalet ärenden i slutet av 1990-talet och åter på 2000-talet beaktades också i arbetsdomstolens sammansättning. Åren 1986—1997 hade arbetsdomstolen två ordförande med tjänsten som huvudsyssla. Från början av år 1998 till slutet av juli 2001 hade arbetsdomstolen en ordförande med tjänsten som huvudsyssla. Från början av au-

gusti 2001 har arbetsdomstolen åter två ordförande med tjänsten som huvudsyssla. Ordförandenas nuvarande treåriga mandatperiod löper ut vid utgången av år 2006.

1.2. Den internationella utvecklingen samt lagstiftningen i Norden

Finlands internationella förpliktelser

Enligt flera internationella avtalsbestämmelser som förpliktar Finland, t.ex. artikel 6 stycke 1 i Europarådets konvention om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (FördrS 19/1990, människorättskonventionen) och artikel 14 stycke 1 i den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter (FördrS 8/1976, MP-konventionen), skall domstolarna vara opartiska och oavhängiga.

Med domstolens oavhängighet avses oavhängighet av den verkställande makten, parterna och lagstiftaren. Utomstående parter får inte obehörigt påverka den dömande verksamheten. Domstolens opartiskhet återspeglar sig å sin sida i domarnas fall för fall varierande hinderlöshet, objektivitet och frihet från fördomar. Det räcker dock inte med domarens subjektiva opartiskhet utan det är viktigt att domstolens och en enskild domares verksamhet ger ett opartiskt intryck också för en utomstående.

Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna har utvärderat domstolens oavhängighet och opartiskhet bl.a. i ljuset av följande kriterier:

- Hur utnämningen av domarna har ordnats,
- för hur lång tid domarna har utnämnts till sin tjänst,
- har domaren som har utnämnts för viss tid en ordinarie domartjänst utanför domstolen i fråga,
- är chefen för domstolen en domare med en ordinarie utnämning,
- hur domstolen är skyddad mot utomstående påverkan, samt
- är domstolen angående sin verksamhet och övrigt ordnad så att den är en separat, oberoende enhet.

Enligt europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna hindrar en visstidsanställ-

ning av domarna i sig inte att domstolen bedöms vara oavhängig, om domaren under denna tid är oavsättlig.

Sverige

Ordförandena vid den svenska arbetsdomstolen utnämns för en tid av tre år. I Sverige har man ändå debatterat om att omvandla ordförandetjänsterna till ordinarie eftersom visstidstjänsten för arbetsdomstolens ordförande har ansetts vara problematisk med tanke på domstolens oavhängighet. Ändringar i lagstiftningen har hittills inte företagits.

Danmark

Ordförandena vid den danska arbetsdomstolen utnämns som ordinarie sedan år 1997. Syftet med ändringen av utnämningen av ordförandena var att ändra den danska arbetsdomstolen så att den uppfyller de krav som Europeiska människorättskonventionen ställer i fråga om domstolarnas oavhängighet och opartiskhet. Enligt den gällande lagstiftningen är fem ledamöter vid högsta domstolen ordförande med tjänsten som bisyssla vid den danska arbetsdomstolen.

Norge

Den norska lagstiftningen har ändrats år 2003 så att arbetsdomstolen har två ordförande med tjänsten som huvudsyssla vilka utnämns till ordinarie till sin tjänst. Före lagändringen av år 2003 utnämndes ordförandena för en tid av tre år. På samma sätt som i Danmark har man också i Norge motiverat lagändringen om utnämningen av ordförandena vid arbetsdomstolen med synpunkter på domstolarnas oavhängighet och opartiskhet.

2. Målsättning och de viktigaste förslagen

Arbetsdomstolen är i Finland den enda domstolen där ordförandena är utnämnda för viss tid. Eftersom domstolarnas oberoende hör till statskicketts grunder om vilka det föreskrivs i grundlagen ger utnämningen av ordförandena vid arbetsdomstolen för viss tid en speciell anledning att betrakta arbetsdom-

stolens ställning ur oavhängighetens synvinkel.

Arbetsdomstolens president och arbetsdomstolsrådet är ordförande i ärenden som handläggs vid arbetsdomstolen. För en domare som är ordförande vid domstolens sammanträde skall det på grund av domarens processledningsuppgift ställas ett särskilt krav på oberoende och opartiskhet.

Även om domstolens oavhängighet inte nödvändigtvis förutsätter ordinarie domartjänster är en situation där de båda ordförandena vid domstolen har utnämnts till sina tjänster för en ganska kort tid problematisk med tanke på domstolens oavhängighet. Ur oavhängighetssynvinkel är det inte heller motiverat att ge arbetsdomstolens president och arbetsdomstolsrådet olika ställning på grund av deras ordförandeuppgifter. Betydelsen av arbetsdomstolens oavhängighet framhävs också av att arbetsdomstolens domar är slutgiltiga.

Arbetsdomstolen handlägger bl.a. mål där staten som arbetsgivare är den ena parten i en tvist. Statsrådet deltar å sin sida i utnämningförfarandet av ordförandena vid arbetsdomstolen. Också på grund av detta skall det ställas högra krav på arbetsdomstolens oavhängighet och opartiskhet i förhållande till den utnämmande parten. Det är t.ex. möjligt att det i slutet av presidentens eller arbetsdomstolsrådets mandattid vid arbetsdomstolen är anhängig en tvist om ett anställnings- eller tjänsteförhållande där staten är den ena parten i tvisten. En ordförande som har utnämnts för viss tid kan ha det svårt att bevara en trovärdig oavhängighet i förhållande till den utnämmande parten. Å andra sidan kan man också i den privata sektorns tvister om arbetskollektivavtal tänga frågor som är arbetsmarknadspolitiskt eller ekonomipolitiskt känsliga och vars lösning förutsätter en oberoende och opartisk ställning i förhållande till parterna och statsmakten.

För att oavhängigheten och opartiskheten hos ordförandena vid arbetsdomstolen skall kunna säkerställas på det sätt som förutsätts i Finlands grundlag, Europeiska människorättskonventionen och MP-konventionen är det nödvändigt att tjänsten som arbetsdomstolens president och tjänsten som arbetsdomstolsråd omvandlas till ordinarie. Med

beaktande av arbetsdomstolens särställning och sammansättning av tre parter är det viktigt att samtidigt när tjänsterna omvandlas till ordinarie även fästa vikt vid hur oavhängigheten och opartiskheten hos personer som utnämns till dessa tjänster säkerställs i utnämningförfarandet.

Dessutom föreslås det att avgångsåldern för arbetsdomstolens president, arbetsdomstolsrådet samt ledamöterna och suppleanterna ändras så att den motsvarar tjänstemännens allmänna avgångsålder, som är 68 år.

Lagen om den evangelisk-lutherska kyrkans avtalsdelegation (970/1974) har upphävts genom lagen om den evangelisk-lutherska kyrkans arbetsmarknadsverk (827/2005) som har trätt i kraft vid ingången av år 2006. Det är ändamålsenligt att göra en teknisk ändring av arbetsmarknadsverkets namn i lagen om arbetsdomstolen.

3. Propositionens konsekvenser

Tjänsterna som arbetsdomstolens president och arbetsdomstolsråd är för närvarande tillsatta till utgången av år 2006. Antalet ärenden vid arbetsdomstolen har inte under de senaste åren minskat så mycket att det skulle vara motiverat att inte tillsätta tjänsten som arbetsdomstolsråd vid ingången av år 2007. Att tjänsterna omvandlas till ordinarie har således inga direkta ekonomiska konsekvenser och inga direkta konsekvenser för myndighetens verksamhet.

4. Beredningen av propositionen

4.1. Beredningskedan och beredningsmaterial

Ställningen hos ordförandena vid arbetsdomstolen har behandlats i arbetsdomstolens promemoria "Visstidstjänsterna för ordförandena vid arbetsdomstolen" av år 2004.

Biträdande justitiekanslern i statsrådet har i maj 2005 bedömt att visstidstjänsterna för ordförandena vid arbetsdomstolen är problematiska med tanke på oavhängigheten och framfört att justitieministeriet skall överväga om det vore skäl att för säkerställande av oavhängigheten revidera lagen om arbets-

domstolen så att tjänsterna som arbetsdomstolens president och arbetsdomstolsråd omvandlas till ordinarie.

Justitieministeriet tillsatte i april 2005 en arbetsgrupp som har haft till uppgift att bedöma ställningen hos ordförandena vid arbetsdomstolen med tjänsten som huvudsyssla med beaktande av domstolens oavhängighet och tjänstemannarätten. Arbetsgruppen hade till uppgift att ta ställning till om tjänsterna som arbetsdomstolens president och arbetsdomstolsråd eller enbart tjänsten som arbetsdomstolens president borde omvandlas så att de tillsätts ordinarie i stället för att de tillsätts för viss tid och om bestämmelsen angående avgångsåldern i lagen om arbetsdomstolen borde ändras. Eventuella författningsförslag skulle utarbetas i form av en regeringsproposition. Till arbetsgruppen har hört företrädare bl.a. för arbetstagar- och arbetsgivarsidan.

Arbetsgruppen begärde i september 2005 ett utlåtande av domarförslagsnämnden om nämndens möjlighet att höra arbetsmarknadsorganisationerna innan en framställning om utnämning av arbetsdomstolens president och arbetsdomstolsrådet görs. Det begärdes ett utlåtande om huruvida bestämmelsen beträffande möjligheten till hörande bör tas in i lagen om arbetsdomstolen eller i lagen om utnämning av domare eller om det skall fästas uppmärksamhet vid möjligheten till hörande endast i motiveringen till regeringens proposition. I domarförslagsnämndens utlåtande konstateras att om arbetsgruppen anser det nödvändigt att ta ställning till skyldigheten att höra arbetsmarknadsorganisationerna, är det bästa alternativet att ta in en bestämmelse om saken i lagen om arbetsdomstolen.

Arbetsgruppen lämnade sitt betänkande "Omvandling av ordförandenas ställning till ordinarie vid arbetsdomstolen" i oktober 2005.

4.2. Remissyttranden och hur de har beaktats

Utlåtanden om arbetsgruppens betänkande begärdes av de arbetsmarknadsparter som avses i 2 § 3 mom. i lagen om arbetsdomsto-

len: Finlands näringsliv rf, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf, Tjänstemannacentralorganisationen STTK rf, Akava rf, finansministeriets personalavdelning, kommunala arbetsmarknadsverket, Finlands Bank, evangelisk-lutherska kyrkans arbetsmarknadsverk samt Finlands Banks tjänstemän.

I utlåtandena har man allmänt uttryckt sitt stöd för en omvandling av tjänsterna som ordförande vid arbetsdomstolen till ordinarie samt en höjning av avgångsåldern till 68 år för dem som hör till arbetsdomstolens sammansättning. En omvandling till ordinarie har ansetts vara viktig speciellt med tanke på oavhängigheten och det har ansetts vara ändamålsenligt att avgångsåldern regleras enhetligt med den allmänna avgångsåldern som bestäms i statstjänstemannalagen.

Finansministeriets personalavdelning har i sitt utlåtande konstaterat att en omvandling av ordförandetjänsterna vid arbetsdomstolen till ordinarie är motiverad också med tanke på statens personalpolitiska linjedragningar så att det i ordinarie uppgifter används ordinarie anställningsförhållanden.

Finansministeriets personalavdelning och kommunala arbetsmarknadsverket har i sina utlåtanden ansett att omnämmandet av domarförslagsnämndens möjlighet att begära ett utlåtande av centralorganisationerna, vilket ingår i 2 § 2 mom. i arbetsgruppens förslag, äventyrar domarnas oavhängighet och bör strykas. Löntagarorganisationerna har å sin sida i sitt gemensamma utlåtande ansett att utlåtandeförfarandet bör tillämpas utan undantag för att upprätthålla opartiskheten och arbetsmarknadsparternas förtroende.

Frågan om domarförslagsnämndens utlåtandeförfarande har genomgått en grundlig diskussion i arbetsgruppen. Slutsatserna av denna diskussion har beskrivits närmare i detaljmotiveringen. Utformningen av tredje meningen i 2 § 2 mom. i den föreslagna lagen motsvarar det samförstånd som nåddes i arbetsgruppen. Remissyttrandena om arbetsgruppens betänkande har därför inte lett till ändringar i denna proposition.

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslaget

2 §. Paragrafens 1 mom. föreslås bli ändrat så att till det fogas ett omnämmande av arbetsdomstolsrådet som ordförande vid arbetsdomstolen med tjänsten som huvudsyssla. Det föreslås också att den andra meningen i paragrafens 1 mom., enligt vilken presidenten är befriad från handhavandet av en annan tjänst under den tid han tjänstgör som president, stryks. Då föreslås att presidenttjänsten vid arbetsdomstolen omvandlas till ordinarie är omnämmandet av tjänstledigheten onödigt.

För att säkerställa arbetsdomstolens oavhängighet och opartiskhet föreslås paragrafens 2 mom. bli ändrat så att omnämmandet av att presidenten utnämns för en tid av tre år stryks. Dessutom föreskrivs att första och andra meningen i 2 mom. även gäller arbetsdomstolsrådet varmed 2 a § om arbetsdomstolsrådet blir onödig.

När arbetsdomstolens president och arbetsdomstolsrådet utnämns till ordinarie tjänster är det viktigt att säkerställa att de som väljs till tjänsterna uppfyller de allmänna och särskilda behörighetskraven. I utnämningensförfarandet och utnämningen av arbetsdomstolens president och arbetsdomstolsrådet skall som allmän lag tillämpas förvaltningslagen (434/2003) och som speciallagar lagen om utnämning av domare och lagen om arbetsdomstolen. I 11 § i lagen om utnämning av domare föreskrivs om allmänna behörighetsvillkor och grunder för utnämning av domare. Även arbetsdomstolens president och arbetsdomstolsrådet skall enligt lagrummet vara rättrådiga finska medborgare som har avlagt juris kandidatexamen och som genom sin tidigare verksamhet vid en domstol eller i andra uppgifter visat sig ha de insikter i de uppgifter som hör till tjänsten och de personliga egenskaper som en framgångsrik skötsel av tjänsten förutsätter. I lagrummet föreskrivs att om behörighetsvillkor för domartjänster som kräver sakkunskap inom något särskilt område kan bestämmas särskilt. Lagen om arbetsdomstolen förutsätter uttryckligen att arbetsdomstolens presi-

dent och arbetsdomstolsrådet företräder varken arbetsgivar- eller arbetstagarintressen.

I 9 § i lagen om utnämning av domare bestäms det att innan domarförslagsnämnden gör en utnämning framställning begär den utlåtande om de sökande av den domstol som har förklarat tjänsten ledig. Enligt lagrummet kan nämnden också inhämta andra utlåtanden och utredningar samt höra sökande och sakkunniga. I 31 § 1 mom. i förvaltningslagen bestäms det att en myndighet skall se till att ett ärende utreds tillräckligt och på behörigt sätt. Myndigheten skall i detta syfte skaffa den information och den utredning som behövs för att ärendet skall kunna avgöras.

Domarens allmänna oberoende och opartiskhet säkerställs i enlighet med den gällande lagstiftningen före utnämningen till tjänsten. Enligt 14 § 1 mom. i lagen om utnämning av domare skall den som föreslås bli utnämnd till en ordinarie domartjänst före utnämningen lämna en redogörelse enligt stats-tjänstemannalagstiftningen för sina bindningar. Också enligt 8 a § i statstjänstemannalagen skall en person som har utnämnts till en tjänst före utnämningen lämna en redogörelse för sin näringsverksamhet, sitt ägande i företag och annan förmögenhet samt för sina uppgifter utanför tjänsten, sina bisysslor som förutsätter användning av arbetstid och sina andra bindningar som kan vara av betydelse vid bedömningen av hans förutsättningar att sköta de uppgifter som hör till tjänsten.

Arbetsdomstolens president och arbetsdomstolsrådet får inte ha sådana bindningar som kan äventyra arbetsdomstolens oavhängighet och opartiskhet. Arbetsdomstolens president och arbetsdomstolsrådet skall vara oavhängiga och opartiska såväl i förhållande till den utnämmande myndigheten som speciellt i förhållande till arbetsmarknadsparterna. Av arbetsdomstolens ställning som specialdomstol i vars beslut ändring inte kan sökas uppstår ett särskilt behov av att säkerställa att sökandena har en tillräcklig facklig kompetens i uppdraget som arbetsdomstolens ordförande och en möjlighet att uppnå det förtroende som en framgångsrik skötsel av uppdraget förutsätter. Arbetsdomstolen anknyter

på ett väsentligt sätt till arbets- och tjänstekollektivavtalssystemet och speciellt för arbets- och tjänstekollektivavtalsparterna är det viktigt att den fungerar. Därför föreslås att det till 2 § 2 mom. i lagen om arbetsdomstolen fogas en uttrycklig bestämmelse om att domarförslagsnämnden innan den gör en utnämningsframställning kan begära ett utlåtande om sökandena av i 3 mom. avsedda arbetsmarknadscentralorganisationer.

Några ingrepp föreslås inte i domarförslagsnämndens möjlighet om vilken det bestäms i 9 § i lagen om utnämning av domare om olika beredningssätt skall användas innan en utnämningsframställning görs. Avsikten med bestämmelsen är att fästa domarförslagsnämndens uppmärksamhet vid betydelsen av hörande med tanke på arbetsmarknadsorganisationerna. Ett utlåtande begärs efter domarförslagsnämndens prövning av i 2 § 3 mom. i lagen om arbetsdomstolen avsedda centralorganisationer och sådana av den offentliga sektorns organisationer som är i motsvarande ställning.

Enligt förslaget innehåller den fjärde meningen i paragrafens 2 mom. en bestämmelse om att två opartiska ledamöter som vid behov fungerar som ordförande utnämns för viss tid. Ändringen är lagstiftningsteknisk.

I paragrafens 3 mom. föreslås en teknisk revidering som följer av att den evangelisk-lutherska kyrkans avtalsdelegation har blivit den evangelisk-lutherska kyrkans arbetsmarknadsverk.

2 a §. Paragrafen föreslås bli upphävd. Det föreslås att tjänsten som arbetsdomstolsråd omvandlas till ordinarie. Bestämmelserna om utnämningen av och behörighetsvillkoren för arbetsdomstolsrådet föreslås bli fogade till lagens 2 § så som ovan har beskrivits.

5 §. Det föreslås att till paragrafens 1 mom. fogas ett omnämnande av att det vid arbetsdomstolen finns en tjänst som president och en eller flera sekreterartjänster och en tjänst

som arbetsdomstolsråd.

6 §. I paragrafens 4 mom. föreskrivs om avgångsåldern för arbetsdomstolens president, arbetsdomstolsrådet samt ledamöter och suppleanter. Enligt den gällande lagen är avgångsåldern 67 år. Enligt statstjänstemannalagens 35 § är den allmänna avgångsåldern för tjänstemän 68 år. Avgångsåldern för arbetsdomstolens president, arbetsdomstolsrådet samt för ledamöter och suppleanter föreslås bli ändrad så att den motsvarar den allmänna avgångsåldern för tjänstemän, dvs. 68 år.

2. Närmare bestämmelser och föreskrifter

I 47 § i lagen om arbetsdomstolen finns ett bemyndigande att utfärda förordning. Lagförslaget innehåller inga ändringar i paragrafens text eller tillämpningsområde. De föreslagna ändringarna förutsätter dock ändringar i 3 och 8 § i förordningen om arbetsdomstolen (201/1983) som utfärdats med stöd av ovan nämnda paragraf. Ett utkast till statsrådsförordning finns som bilaga.

3. Ikraftträdande

De pågående treårsperioderna för arbetsdomstolens president och arbetsdomstolsrådet löper ut den 31 december 2006. Det är mest ändamålsenligt att tillsätta dessa tjänster som ordinarie då det annars blir aktuellt att tillsätta dem.

Lagen avses därför träda i kraft den 1 januari 2007.

Förberedande åtgärder i det ordinarie tillsättandet av tjänster som arbetsdomstolens president och arbetsdomstolsråd bör dock kunna vidtas redan innan lagen träder i kraft.

Med stöd av vad som anförts ovan förelägs Riksdagen följande lagförslag:

Lagförslag

Lag**om ändring av lagen om arbetsdomstolen**

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen av den 31 juli 1974 om arbetsdomstolen (646/1974) 2 a §,
 sådan den lyder i lag 1158/1997, samt
ändras 2 § 1—3 mom., 5 § 1 mom. och 6 § 4 mom., sådana de lyder, 2 § 1 mom. och 5 § 1
 mom. i nämnda lag 1158/1997, 2 § 2 mom. i lag 214/2000 och 3 mom. i lag 722/1997 samt
 6 § 4 mom. i lag 1208/2003, som följer:

2 §

Arbetsdomstolen består av en president och ett arbetsdomstolsråd med tjänsterna som huvudsyssla, i egenskap av ordförande, samt fjorton ledamöter med befattningen som bissyssla. Samtliga utnämns av republikens president. Ledamöterna utnämns för tre år i sänder.

Presidenten, arbetsdomstolsrådet och två ledamöter utnämns bland personer vilka inte kan anses företräda arbetsgivar- eller arbetstagarintressen. Bestämmelser om utnämning av och behörighetsvillkor för presidenten och arbetsdomstolsrådet finns i lagen om utnämning av domare (205/2000). Innan en utnämning framställning görs kan domarförslagsnämnden begära ett utlåtande om sökandena av de centralorganisationer som avses i 3 mom. De två ledamöter som avses i detta moment är vid behov vice ordförande. De skall ha avlagt examen som krävs för domartjänst och vara förtrogna med arbetsförhållanden. För vardera ledamoten utses två suppleanter som uppfyller samma behörighetsvillkor som ledamöterna.

Åtta av ledamöterna skall vara förtrogna med arbetsavtalsförhållanden. Av dessa ledamöter utnämns fyra på framställning av de mest representativa centralorganisationerna för arbetsgivarföreningarna samt fyra på framställning av de mest representativa cen-

tralorganisationerna för arbetstagarnas och funktionärernas fackföreningar. De fyra övriga ledamöterna skall vara förtrogna med tjänsteförhållanden. Två av dessa ledamöter utnämns på framställning av arbetsministeriet, kommunala arbetsmarknadsverket, evangelisk-lutherska kyrkans arbetsmarknadsverk och Finlands Bank samt två på framställning av fackföreningarna för de mest representativa centralorganisationerna för tjänstemännen, Finlands Banks tjänstemän, de kommunala tjänsteinnehavarna samt de kyrkliga tjänsteinnehavarna. För varje ledamot utnämns två suppleanter på samma sätt.

5 §

Vid arbetsdomstolen finns en tjänst som president och en tjänst som arbetsdomstolsråd samt en eller flera sekreterartjänster.

6 §

Presidenten, arbetsdomstolsrådet och ledamöterna samt suppleanterna skall avgå då de fyller 68 år.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

Helsingfors den 21 april 2006

Republikens President

TARJA HALONEN

Justitieminister *Leena Luhtanen*

Lag

om ändring av lagen om arbetsdomstolen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen av den 31 juli 1974 om arbetsdomstolen (646/1974) 2 a §,
sådan den lyder i lag 1158/1997, samt
ändras 2 § 1—3 mom., 5 § 1 mom. och 6 § 4 mom., sådana de lyder, 2 § 1 mom. och 5 § 1
mom. i nämnda lag 1158/1997, 2 § 2 mom. i lag 214/2000 och 3 mom. i lag 722/1997 samt 6
§ 4 mom. i lag 1208/2003, som följer:

Gällande lydelse

2 §

Arbetsdomstolen består av en president med tjänsten som huvudsyssla, i egenskap av ordförande, och fjorton ledamöter med befattningen som bisyssla. Innehar presidenten sedan tidigare statstjänst, är han befriad från handhavandet av den under den tid han tjänstgör som president.

Presidenten och två ledamöter utnämns av republikens president för en tid av tre år bland personer vilka inte kan anses företräda arbetsgivar- eller arbetstagarintressen. Om utnämning av och behörighetsvillkor för presidenten bestäms i lagen om utnämning av domare (205/2000). De två ledamöter som avses i detta moment och som vid behov är vice ordförande skall ha avlagt examen som krävs för domartjänst och vara förtrogna med arbetsförhållanden. För vardera ledamoten utses två suppleanter som uppfyller samma behörighetsvillkor.

Åtta ledamöter som skall vara förtrogna med arbetsförhållanden utnämns av republikens president för tre år i sänder. Av dessa ledamöter utnämns fyra på framställning av de mest representativa centralorganisationerna för arbetsgivarföreningarna samt fyra på framställning av de mest representativa centralorganisationerna för arbetstagarernas och funktionärernas fackföreningar. De fyra övriga ledamöterna, som skall vara för-

Föreslagen lydelse

2 §

Arbetsdomstolen består av en president och ett arbetsdomstolsråd med tjänsterna som huvudsyssla, i egenskap av ordförande, samt fjorton ledamöter med befattningen som bisyssla. Samtliga utnämns av republikens president. Ledamöterna utnämns för tre år i sänder.

Presidenten, arbetsdomstolsrådet och två ledamöter utnämns bland personer vilka inte kan anses företräda arbetsgivar- eller arbetstagarintressen. Bestämmelser om utnämning av och behörighetsvillkor för presidenten och arbetsdomstolsrådet finns i lagen om utnämning av domare (205/2000). Innan en utnämningsframställning görs kan domarförslagsnämnden begära ett utlåtande om sökandena av de centralorganisationer som avses i 3 mom. De två ledamöter som avses i detta moment är vid behov vice ordförande. De skall ha avlagt examen som krävs för domartjänst och vara förtrogna med arbetsförhållanden. För vardera ledamoten utses två suppleanter som uppfyller samma behörighetsvillkor som ledamöterna.

Åtta av ledamöterna skall vara förtrogna med arbetsavtalsförhållanden. Av dessa ledamöter utnämns fyra på framställning av de mest representativa centralorganisationerna för arbetsgivarföreningarna samt fyra på framställning av de mest representativa centralorganisationerna för arbetstagarernas och funktionärernas fackföreningar. De fyra övriga ledamöterna skall vara förtrogna med och funktionärernas fackföreningar.

Gällande lydelse

trogna med tjänsteförhållanden, utnämns av republikens president likaså för tre år i sänder. Två av dessa ledamöter utnämns på framställning av vederbörande ministerium, kommunala arbetsmarknadsverket, evangelisk-lutherska kyrkans avtalsdelegation och Finlands Bank och två på framställning av fackföreningarna för de mest representativa centralorganisationerna för statstjänstemännen, Finlands Banks tjänstemän, de kommunala tjänsteinnehavarna samt de kyrkliga tjänsteinnehavarna. För varje ledamot utnämns två suppleanter på samma sätt.

2 a §

På grund av antalet eller arten av de mål som skall handläggas, eller av något annat särskilt skäl kan ett arbetsdomstolsråd förordnas till arbetsdomstolen för viss tid.

Arbetsdomstolsrådet utnämns av republikens president för en tid av högst tre år i sänder bland personer vilka inte kan anses företräda arbetsgivar- eller arbetstagarintressen.

Vad gäller arbetsdomstolsrådets behörighet, tjänstledighet och rätt att kvarstå i tjänst under den tid för vilken denne utnämns tillämpas vad som bestäms om presidenten i arbetsdomstolen.

5 §

Vid arbetsdomstolen finns en tjänst som president och en eller flera sekreterartjänster.

6 §

Presidenten, arbetsdomstolsrådet och ledamöterna samt suppleanterna skall avgå då de fyller 67 år.

Föreslagen lydelse

De fyra övriga ledamöterna, som skall vara förtrogna med tjänsteförhållanden. Två av dessa ledamöter utnämns på framställning av arbetsministeriet, kommunala arbetsmarknadsverket, evangelisk-lutherska kyrkans arbetsmarknadsverk och Finlands Bank samt två på framställning av fackföreningarna för de mest representativa centralorganisationerna för tjänstemännen, Finlands Banks tjänstemän, de kommunala tjänsteinnehavarna samt de kyrkliga tjänsteinnehavarna. För varje ledamot utnämns två suppleanter på samma sätt.

2 a §

(upphävs)

5 §

Vid arbetsdomstolen finns en tjänst som president *och en tjänst som arbetsdomstolsråd* samt en eller flera sekreterartjänster.

6 §

Presidenten, arbetsdomstolsrådet och ledamöterna samt suppleanterna skall avgå då de fyller 68 år.

*Denna lag träder i kraft den 20 .
Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.*

Statsrådets förordning

om ändring av förordningen om arbetsdomstolen

I enlighet med statsrådets beslut, fattat på föredragning från justitieministeriet, *ändras* i förordningen av den 25 februari 1983 om arbetsdomstolen (201/1983) 3 och 8 §, av dem 8 § sådan den lyder i förordning 1223/1997, som följer:

3 §

Utöver vad som är stadgat i lagen om arbetsdomstolen skall arbetsdomstolsrådet att för egen del se till att arbetsdomstolens lagskipning är snabb och att tolkningen av lag är enhetlig.

arbetsdomstolsrådet. Om även arbetsdomstolsrådet har förhinder eller om presidenten är tjänstledig längre tid än tre månader eller tjänsten som president är vakant, förordnar republikens president den som skall handha tjänsten.

8 §

Har presidenten förhinder under högst tre månader, skall hans uppgifter skötas av

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2007.
